

ನೀರ ಉಳಿವಿಗೆ

ಅಮೃತ ಬೋಗಸೆಗಳು

ಬರ ಮತ್ತು ನೆರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳು ಉತ್ತರವಾಗಬಲ್ಲವು. ಊರು-ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನೀರಿನ ಬಹುತೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಗೆಹರಿದಂತೆಯೇ. ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ 'ಜಲ ಸಾಕ್ಷರತೆ'ಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿವೆ, ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಧಾನ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಗತಿ. ನೀರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮುನ್ನ ಈ 'ಜಲ ಹೆಜ್ಜೆ'ಗಳ ಗಮನಿಸಿ.

■ ರೂಪ ಹಾಸನ

ಬಿಸಿಲು, ಚಳಿ ಹೇಗಾದರೂ ತಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಹುಚ್ಚು ಮಳೆ, ಭೀಕರ ಪ್ರವಾಹ, ತೀವ್ರ ಬರದ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದೇ ಕಡು ಕಷ್ಟ. ಈ ಪರಮ ದುರಿತ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬರ, ನೆರೆ ಮತ್ತು ಭೂ ತಾಪಮಾನವನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ತಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳು, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಹಣ ವ್ಯಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ! ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ, ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಯಾಗದಂತಹ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪರಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಿರು ಯೋಜನೆಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯೇ ಸಾಕೆಂಬುದವರ ಅಂಬೋಣ. ಆ ದಾರಿಯೆಂದರೆ - ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳಾದ ಕೆರೆ, ತಲಪರಿಕೆ, ಬಾವಲಿ, ಬಾವಿ, ಜೋಹಡ್, ಕಟ್ಟೆ, ಕೊಳ, ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಮದಗ, ಕಟ್ಟು... ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ! ಈ ವಿವೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಲಮೂಲಗಳ ಒತ್ತುವರಿ ತೆರವುಗೊಳಿಸಿ, ಹೂಳೆತ್ತ ಬೇಕಿದೆ. ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹರಿಯಲು

ಬಿಡದೇ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಬಿದ್ದಲ್ಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಂತರ್ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ದೊಡ್ಡಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಪಕ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಹಲವು ಇಲಾಖೆ, ಘಟಕ, ಪಂಚಾಯತ್ ಮೂಲಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಸಂಜೀವಿನಿ, ಮನ್‌ನರೇಗಾ, ಜಲಾಮೃತ, ಜಲಶಕ್ತಿ, ಜಲ್‌ಜೀವನ್ ಮಿಷನ್, ಅಂತರ್ಜಲ ಚೇತನ - ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಸ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟೂ ಆಳವರೆಗೆ ಹೂಳೆತ್ತಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ. ಇದರಿಂದ ಜಲಸಂಗ್ರಹಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಹಣ, ಸಮಯ, ಶ್ರಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾದರೂ ಅಂದುಕೊಂಡ ಮಟ್ಟಿನ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಹೂಳೆತ್ತಿದ ಕೆರೆಯ ನಿರಂತರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ಕೆರೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೂಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿಗಳಾಗುವುದು ಮತ್ತವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೆರೆಯ ದೇಖರಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ನಿಗಾವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಇದಂತೂ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಸರ್ಕಾರದ ನೆರವಿಗೆ ಕಾಯದೇ ಕೆಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗುತ್ತಿವೆ. ಅವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ, ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದಾಸನದೊಡ್ಡಿಯ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ವಯಸ್ಸಿನ ಕುರಿಗಾಹಿ ಕಾಮೇಗೌಡರದ್ದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಮಾದರಿ. ಕಾಡಿನ ಜೀವಗಳಿಗಾಗಿ, ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿ, ಅವುಗಳ ನೀರಡಿಕೆ ತಣಿಸಲು ಛಲ ತೊಟ್ಟು, ಸಾಲಸೋಲ ಮಾಡಿ ಕಾಡಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಎಂಟು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ 'ನೀರಿನ ಜೋಗಿ' ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ ಶಿವಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಬರದ ನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ

ಜಲ-ಉಳಿವು